

מסורת הש"ס

א) [קדושין ע"א], ב) [עירובין ס"ה], ג) גיטין פ"ג (ע"ש), ד) כ"א א"א, ה) [מגילה י"ד], ו) [מוספי פ"ח], ז) [שם], ח) [שם], ט) ע"ז י"ט, ע"ש, י) וכל זה למ"א בילקוט], יא) [סוף פ' מטעט ע"ש], יב) כס"א למ"א ממ"ה הגלות, יג) כס"א: המינים,

‏‏

גליון הש"ס

גמ' ובתיב בי ה' עיניו משוטטות. עיני ה' המה משוטטים כנ"ל:

‏‏

מוסף רש"י

יין ניתן בשבועים אחריות. קן חשטוי צנימטריא (שדוכין ס"ה). גלות צדקיהו. חרות ירושלים שגלו כולם (גיטין פ"ג). גלות יבניה. ה"א ירושלים. קדמה גלות צדקיהו אחת עשרה שנה, וזו ה"א צדק צדקיהו והחרוב ציטו כדי להגלות דורו של צדקיה לצב צדור שחמיו גלות יבניה קיימין, שילמיו חורה לאלו הגולים אחרים, לפי שרוב חמיו חורה גלו עם יבניה, דכמיו צהו חרשיו והמסגר אלף (שם). כיוון שסוגרין בהלכה. הלכה שהם סגורים צה, שאזנס יודעים להשיב לשואליהם, שוב אין לה פותחין אחרים (שם), עורא אמר. היינו צדקה, שמיהר להביא הרעה לסוף ח' מאות וחמשים, דהיינו צ' אחרים, שנים קודם וטשנתם, דהיא צנימטריא ח' מאות וחמשים ושמים, ואם שהו עד וטשנתם היה מתקיים צה כי אצד תאצדון (שם), וכע"ז דברים ד כ"ה). בתיב על גפי. צמורה משטען, מושב שאינו קבוע, וכתיב. קרא אחרינך, על כסא. מקום כבוד קבוע, כמו (בראשית מ"ג) רק הכסא אגדל ממך, ל"א בתחילה על גפי, יחיד צלל תלמידים כמו (שמות כ"ג) אם צנפו יצ"ה (ע"ז י"ט).

והיא נסעצרה מעומד. שהיה בית האסורין כר ואין מקום לשכב ושילשלו שם אשה וצאגדה דויקרא רבה^{‏ א} אמרה לה: **על אלסו**. להמיר לו גזירה שנשצב שלא יהא לו בן והתירו לו פמליא ש"מ ושצועה כמיצה צההיא פרשה דכתבו את האיש הזה צס' ירמיה (כג): **והיה**. מושיעין של ישראל למקדש של ישראל: **ולאבן גנף**. ממחר הגלות^{‏ א} שמנגפת את הרגלים: **ולאור מכשול**. סלע מכשלה יהיה לשני צמי ישראל: **נשצעים אופוסו**. צגימטריא: **וישקד**. צעוד שגלות יבניה קיימת שעדיין לא מתו אותן שגלו לצבל עם יבניה שהיו חכמים צמורה ולמדו^{‏ א} לצני גולה האחרונה: **פוסחין**. צמורה: **כחרשים**. קרי ציה חרש: **כיוון דסוגרין**. דצר הלכה הנעלמת מהן אין לה פותחין אחרים: **עולא אמר**. צדקה של שקידה היינו הקדים חורבן שמי שנים לגימטריא דנושנתם דהיינו תמני מאה וחמשים ותרתין והם גלו לסוף שמה מאות וחמשים שנכנסו לארץ דכתיב (מלכים א' ו) **וימי יומי צית הראשון ד'** מאות ועשר הרי ח' מאות ותשעים צא מהם מ' שנה שנשתחו צמדצר הרי שמה מאות וחמשים ואילמלי היה ממתין עד ונושנתם היה מתקיים צהם כי אצד תאצדון מהר והשמד תשמדון דכתיב צההיא פרשתא (דברים ד): **מהרה דמרי עולמא כו'**. דהוא גימטריא דנושנתם וקרי ליה אצד תאצדון מהר והקדמה דשמי שנים צדקה היתה: **אנו צני צדיק**. אצינו צדיק צצרכינ להמרחק מן העצירה כי לא נכשל צה: **אנו צני רשע**. ואין אנו זקוקין צתשוצה ולהצטדק כי לא יועיל: **אם נצראו שנים**. יאמרו זה לזה אצא גדול מאצין: **הגולגיס והחמסנים**. שיאמרו קרקע זה לצני אצינו הראשון היתה ולא לצני אצינס: **חספסך כחומר חוסס**. לאחר מיתתו של אדם מתהפך חותם שלו לחומר וימליצו כמו לצוש צתחית הממים. ומדקרי ליה חותם שמע מינה צחותם אין טצועין: **ויאמר עלי היא**. ואין אדם מנחישו הוואיל ואין היצר צייניהן: **וימנע מרשעים אורס**. קלסמר פניו ומתוך כך שלא יהא קלסמר פנים דומה לשל צחיריהם חרוע רמה תשצר שאינו יכול לומר עלי היא: **משוס ערוה**. שלא יתחלף לאשה צצעלה לא ציוס מפני המראה וצלילה מפני הקול: **וצדעס מפני הגולגיס**. אם יודע מה צלצ צחירו יחפש מצפוניו וידע היכן ממונו: **שלא יאמרו הלזוקים^{‏ א} שוסף היה**. אדם צמעשה צראשית לפיכך קדמו לו כולם: **למאנה**. צצנת: **שיכנס לסעודה מיד**. שימאץ הכל מוכן ויאכל מאשר יחפון: **גפי**. מקום צצנה: **ולכסוף**. כשסרס נטרד: **מי פסי יסור הנה**. צתריה דהאי קרא כתיב מי פתאו לזה יסיור הנה לאכול מן העץ: **חסר לצ אמרה לו**. האשה שהיא חסר לצ אמרה לו: **גלמי ראו עיניך**. מכל מראה עיניך נגלמתי והיינו כל העולם דכתיב צוצריה (ד' עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ: גופו

ראו עיניך^{‏ א} (וכתיב^{‏ א15} כי ה' וצדין גלות יבניה קיימת דכתיב בגלות יבניה והחרש והמסגר אלף. חרש כיון שפותחין נפשו הכל כחרשין. והמסגר כיון שסוגרין אין מי יפתח. עולא אמר צדקה עשה עם ישראל שהקדים שתי שנים לנושנתם ש"מ מהרה דהקב"ה תתנ"ב שנה היו וזו השמועה עוד בסוף גיטין: **לפיכך** נברא אדם יחיד ללמד שכל המאבד נפש כאלו מאבד עולם מלא. וכן המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא כו'. ת"ר לא נברא אדם יחיד שלא יהיו המינים אומרים רשיות הרבה כו'. ת"ר בע"ש נברא אדם שלא יהיו המינים אומרים שותף היה להקב"ה במעשה בראשית ואם תווח דעתו עליו יאמרו לו יתוש קדמך כו'.

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לח.

תורה אור

- בשנת שמיים לדרוש הפולך בחרש הששי ביום אחד לחרש יהיה דבר יי ביד חגי הקביא אל ורובל בן שאלתיאל פתח יהודה ואל יהושע בן יהודקד דבחו הקדול לאמר: חגי א א
- ויהיה למקדש ולאבן גנף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמקש ליושב ירושלים: ישעיהו ח יד
- וישקד יי על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו: דניאל ט יד
- ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים והחרש והמסגר אלף הכל גבורים עשי מלחמה ויביאם מלך בבל גולה בבליו: מלכים ב כד טו
- כי תוליד צנים ובני צנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל המונות כל ועשיתם חרע בעיני יי אלהך להכעיסו: דברים כ דה
- תתנפך בחמר חותם ויתנצבו כמו לכבוש: איוב לח יד
- וימנע מרשעים אורס וירוע קרמו תשבר: איוב לח טו
- חכמות בנתה ביתה הקצבה עמודיה שבעה: משלי ט א
- טבחה טבחה מקצה ימיה אף ערכה שלחנה: משלי ט ב
- שלחה נערתיה תקרא על גפי מרמי קרת: משלי ט ג
- ויתקבה לפתח ביתה על כסא מרמי קרת: משלי ט יד
- מי פתי יסור דנה וחסר לב אמרה לו: משלי ט ד
- נאף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשנה: משלי ו לב
- גלמי ראו עיניך ועל ספורן כלם יתבחו ימים יאצרו ולו אחר דהם: תהלים קלט טו
- כי יי עיניו משוטטות בכל הארץ להתחזק עם לבכם שלם אליו נסבלת על זאת כי מעתה יש עמך מלחמות: דברי הימים ב טו ט
- כי מי בו ליום טגנות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד ורובל שבעה אלה עיני יי המה משוטטים בכל הארץ: זכריה ד י

רבינו חננאל

בני ר' חייא איבסום פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד שיכלו ראשי גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל שנאמר והיה למקדש ולאבן גנף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמכשול. אמר להן בניי קוצים אתם משימין לי בין עיני אמר לו אביהם רבי אל ירע בעיניך יין ע' סוד ע' נכנס יין יצא סוד. כתיב וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים גלות צדקיה

לכנסם יין יצא סוד. היינו דלמך צפ' הדך (עירובין דף ס"ה). המתיישב ציינו הרי יש צו מדעת שצעים זקנים שהסוד מתגבר על היין ואין כח ציין להוילא:

נבנבם יין יצא סוד. היינו דלמך צפ' הדך (עירובין דף ס"ה). המתיישב ציינו הרי יש צו מדעת שצעים זקנים שהסוד מתגבר על היין ואין כח ציין להוילא:

חצבה עמודיה שבעה. דנשצעה ימים נצרה העולם שאע"פ שצשעה ימים נצרה העולם מ"מ היה חסר מנוחה עד שצא שצנת צא מנוחה והיינו דכתיב (בראשית ג) ויכל אלהים ציוס השביעי:

בתחלה על גפי. פ"ה מקום גצוה ולכסוף כשסרס נטרד על כסא וקשה דכספ"ק דמס' ע"ז (דף י"ט). משמע דכסא עדיף מגפי דדריש גצי תלמיד צצתחילה על גפי גולה ממקום למקום ולכסוף כשנעשה ראש ישיבה על כסא וכאן נמי יש לדרוש כן קודם שנוזווגה לו חוה על גפי כמו (שמות כ"ג) אם צנפו יצא ולכסוף על כסא: וירדו

יבניה קיימת דכתיב ביה בגלות יבניה^{‏ א} החרש והמסגר אלף חרש^{‏ א} כיון שפותחין הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין וכמה היו אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים^{‏ א} לנושנתם א"ר אחא בר יעקב שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשין ותרתין הוו: לפיכך כו': תנו רבנן ״אדם יחיד נברא ומפני מה שלא יהו המינים אומרין הרבה רשויות בשמים דבר אחר מפני הצדיקים ומפני הרשעים שלא יהו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק ורשעים אומרים אנו בני רשע דבר אחר מפני המשפחות שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו שנברא יחיד מתגרות נבראו שנים על אחת כמה וכמה דבר אחר מפני הגולגין ומפני החמסנין ומה עכשיו שנברא יחיד גזולין וחומסין נבראו שנים על אחת כמה וכמה: ולהגיך גדולתו כו': תנו רבנן ״להגיך גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו שנא׳^{‏ א} תתהפך כחומר חותם ויתניצבו כמו לבוש ומפני מה אין פרצופיהן דומין זה לזה שלא יראה אדם דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי היא שנאמר^{‏ א} וימנע מרשעים אורם חרוע רמה תשבר תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו בקול במראה ובדעת בקול ובמראה משום ערוה ובדעת מפני הגולגין והחמסנין ת"ר^{‏ א} אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו המינים אומרים שותף היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית דבר אחר שאם תווח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית דבר אחר כדי שישכנס למצוה מיד דבר אחר כדי שישכנס לסעודה מיד משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכנים אורחין שנא׳^{‏ א} חכמת בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה^{‏ א} טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה^{‏ א} שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת חכמת בנתה ביתה של הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת ימי בראשית טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה אלו ימים ונהרות וכל צורכי עולם שלחה נערותיה תקרא זה אדם וחווה על גפי מרומי קרת^{‏ א} רבה בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתיב^{‏ א} על כסא בתחלה על גפי ולכסוף על כסא^{‏ א} מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמר הקדוש ברוך הוא מי פתאו לזה אשה אמרה לו דכתיב^{‏ א} גואף אשה חסר לב תניא היה ר' מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו שנאמר^{‏ א} גלמי

ועדין גלות יבניה קיימת דכתיב בגלות יבניה והחרש והמסגר אלף. חרש כיון שפותחין נפשו הכל כחרשין. והמסגר כיון שסוגרין אין מי יפתח. עולא אמר צדקה עשה עם ישראל שהקדים שתי שנים לנושנתם ש"מ מהרה דהקב"ה תתנ"ב שנה היו וזו השמועה עוד בסוף גיטין: **לפיכך** נברא אדם יחיד ללמד שכל המאבד נפש כאלו מאבד עולם מלא. וכן המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא כו'. ת"ר לא נברא אדם יחיד שלא יהיו המינים אומרים רשויות הרבה כו'. ת"ר בע"ש נברא אדם שלא יהיו המינים אומרים שותף היה להקב"ה במעשה בראשית ואם תווח דעתו עליו יאמרו לו יתוש קדמך כו'.